

TELEGRAFUL ROMANU

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Sabiu la expeditorul țării, pe afară la c. r. poste cu bani gata prin scrisori francate, adresate către expeditor. Prețului prenumeratiunii pentru Sabiu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 19.

ANULU XXII.

Sabiu in 719 Martie 1874.

(trn celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țieri streine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inscrerale se platescu pentru întâia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetire cu 3 1/2, cr. v. a.

Nr. presid. 167. 1874.

Apropiandu-se sinodulu archidiecepsanu, comisiunile emise din sinulu sinodului anului 1873 sunt pofite prin această a asterne lucrările se respective, presidinului sinodale celu mai tardiu până la 17/29 Martiu a. c., spre a se pute pregăti de tempuriu pentru sinodu.

Sabiu 6 Martia 1874

Presidiulu sinodului archidiecepsanu.

La politic'a noastră natiunale.

III.

Pourquoi n'avez vous le courage d'être vous mêmes? vous seriez mille fois mieux.

Neker.

Ori cari au fostu fasele, prin cari au trecut patri'a noastră, după urmele istorice ce ni stau la dispoziție, ne convingem, ca românii au recunoscutu de tempuriu unu principiu că indispensabile pentru asigurarea existinței loro, niștință de a deveni membri liberi ai statului, după toate formele legii. În privință a acest'a a fostu de cându scim, mai alesu pre la finea secolului trecut și în secolulu prezentu până la 1866 deplină armonia între români.

Barbatii politici ai românilor au dirisu acțiunea loro în toate impregiurările conformu acestei niștințe. Ei nu întrebau atât de deca e unu Georgiu Racotzy, că principe indigeanu, s'eu deca a venit mai tardiu unu Habsburgianu pre tronulu patriei, pentru ca pentru ei nu eră alta întrebare mai înaltă decâtu patri'a și în patri'a acest'a iubita de ei, o puseține d'omeni de cetățieni liberi, cari se p'ota concludi în toate direcțiunile neimpedecati, netiermuriți, spre fericirea și dezvoltarea ei. Totu asiă nu putea fi pentru ei sistemele politice că atari normative și inca într'atât încâtu sa-si lege toată existință de ele și de aceea îi vedem pre români și în tempulu mai nou sub toate formele de guvernamente pasindu din toate puterile spre țiență loro, către libertatea politica.

Id'e'a libertății îi-a condusu d. e. în anii cei plini de turburări, în anii 1848-9,

cându recunoscu, ca partea carea se aventase în fruntea destinelor patriei duce lucruri cătra chaosulu nesiguranței și nestabilității, cătra o situație, carea punea în jocu viitorulu patriei și împreună cu acest'a a viitorulu libertății dorite de toate poporele din patrie. În anii urmatori sub conducerea nemuritorulu Siagon'a se întreprindu deputatiuni, cari întrevinu pentru români acolo, unde pre tempulu acel'a se afla puterea în mână, totu spre unulu și același scopu spre dobândirea libertății politice, carea pentru biseric'a românilor gr. or. inca în 1850 încep'ă a resari, putendu țiené românii primulu sinodu, în mijloculu absolutismulu și alu tempului martialc.

Îi vedem pre români mai tardiu în congresele loro stăruindu pentru asigurarea libertății loro politice prin legi valide. Cu unu cuventu, unde au cerutu interesele libertății natiunale au alergatu s'au întreprisu pentru sine și în favorulu loro cu toată energi'a. Ceea ce inse nu va se dica nestatornicia, după cum dicea odinioară dlu Baritiu, care inca a luat parte până la unu locu la aceste, ci cea mai perfecta statornicia în niștință a către libertatea politica și totodată și natiunale.

Țiență spre libertate pentru români nu eră numai o dorință politica s'eu unu postulat politicu, ea eră și unu postulat socialu economicu, pentru ca în libertatea dorita se cuprindea și sdrobirea lănturilor sociale, cari țieneau în locu dezvoltarea materiale a țierei întregi. Căci este sciutu și pre cunoscutu, ca institutiunile țierei rataciseră într'ono tempu atâtu de tare încâtu pentru unii din locuitorii țierei, pentru români, și castigarea p'anei de toate d'ilele eră supusa celor mai diverse obstacule.

Parol'a: „dreptu egal pentru totu“ ce e dreptu a sfermatu în fine lănturile politice și sociale, a deschisu calea către dezvoltarea binelui comunu alu patriei nu atât pentru și prin concursulu nostru; inse au mai remasu o multime de prejudeție la aceea eră dedatu, că la umbr'a privilegiilor sa exercite și mai departe o supremația d'aușă în toate direcțiunile asup'ă concetățienilor loro.

Pentru învingerea acestor prejudeție

Dacă cu toate acestea după ce scim, ca mediculu mantuitoriu ori nimicitoriu alu lucrurilor prezente este numai tempulu, — noi pentru unu momentu serbatorescu, cum este celu de fatia, sa nu amintim restristele trecutulu nici partea cea rea a prezentulu; ci sa ne îmbracăm în vestmentulu veseliei și animei noastre sa-i procurăm baremu câte-va clipite de bucuria.

De atâtea ori am auditu de cele trecute și asemenandu-le cu cele de fatia, putem dice, ca ochii nostri sunt fericiți ca vedu.

Eramu neobservati, impilati, orbecându în toate părțile și nicairi nu puteam afla asilu. Acolo unde românulu totu-d'eu'n'a si'a pus speranță și mângăierea, în biserică, inca eră asupritu și persecutatu. Dacă astăzi ochii nostri sunt fericiți, ca vedu aceea ce avem în biserică.

Biseric'a noastră ortodocsa a avutu în toate tempurile barbatii sei mari, cari atacata fiindu aceea si-au pus în serviciulu ei bratiulu și chiaru viața pentru mantuirea densei. Biseric'a noastră întru genăitatea invetiaturilor lui Christosu a produsu atari barbati, cu cari se p'ote mandri lumea într'ega!

definitiv și pentru asigurarea delaturărei loro eram (și suntem) datori a pasi mai departe pe calea pre care a fostu pasitu natiunea noastră care a avutu în vedere totu-d'eu'n'a patrie și cu acest'a în legatura și interesele ei proprie fără de daun'a celei d'intău. O lupta legale dară eră legea suprema pentru români, o lupta legale, carea sa fia încoronata de succesu de o parte cu perfect'a îndreptare a românilor cu celelalte natiuni din patrie și de alta parte cu deschiderea la posibilitatea cea mai curenda a dezvoltării culturale și materiale a patriei.

Eata ce a îndemnatu pre prevediatorii politici a nu se lasă la 1865 a rămâne inapoi'a evenimentelor.

Este scurtu tempulu de atunci până astăzi, inse destulu de lungu că sa fia o școlă plină de invetiatura pentru noi ca abaterea dela țiență urmarita de strabni și de noi insine este în acelu mai mare defavoru și pentru noi în specialu și pentru patrie în genere. Cu alte cuvinte românii nu au mai avutu coragiulu de a fi acei ce au fostu de unu siru îndelungatu de ani, ci pentru nișce lucruri imaginare, pentru nișce amori proprii ale unor scurți de vedere și demagogi de gura, au preferitu în mijloculu acțiunii dezvoltate în favorea libertății politice a se infasioră ei insisi cu toate prejudețele prejudiciosilor compatrioti și concetățieni spre a da locu evenimentelor sa se dezvoltă fără de români, spre a face că românii iera sa devina privitori pasivi, ca în tempurile cându românii sub conducerea episcopilor Bobu și Adamovicu, Bobu și Mog'a se rugau sa se scote din esilulu acest'a politicu în patri'a loro, din esilulu, în care îi arunca acum frații loro că conducători asiă dicendu de buna voia.

S'eu cugeta cine-va dintre acei ce au smintitu procederea românilor, ca noi românii vom afla vre-o partinire la vre-un'a din natiunaltățile din patrie, numai de dragulu nostru? Atunci se insiela amaru. Magiarii d. e. nu voru veni nici cându că sa ne complimenteze și sa ni r'oge sa ne urcăm pre scar'a ierarchica a administratiunii politice și giudicale, ci acolo trebaie sa cautăm a ne aventă noi; ei nu voru veni nici odata sa ne depona la picioru o lege despre natiunaltăți după

Deci până cându se afla în mijloculu nostru atari barbati, cari conlucra cu zelu și diliginti'a neasemenata pentru de a ne pune în stare se dicem ca ochii nostri sunt fericiți vedendu cele ce avem în biserică, sa nu lasăm nici o ocaziune, ce ni se ofera, că sa cantăm laudele acelor barbati și imnele noastre de bucuria. A laudă pre barbatii mari ai bisericii noastre însemna a laudă insasi virtutea; iera a laudă virtutea însemnă a laudă pre Ddieu, căci dela elu vine virtutea că unu daru omenilor sei. Sciū, ca nimic'a nu suferu mai greu barbatii mari, decâtu laud'a și amintirea meritelor loro; dară sufletulu blandu alu barbatulu distinsu, care astăzi stă în fruntea bisericii noastre, urmatoriu fiindu întru toate însușirile mari antecesorilor sei de renume — ne va concede totusi se amintim ce-va despre densulu nu din altu punctu de vedere, decâtu ca ochii nostri fericiți fiindu, ca vedu și urechile noastre ca audu, sa ne facem unu momentu de bucuria.

Dloru!! Suntem în preser'a unei d'ile de serbatore pentru biseric'a noastră. Auror'a d'ilei de mâne, 127 Februaru ne anuncia numele de „Procopiu“, carele a suferitu martiriu pre tempulu certe-

placulu nostru, ci la asiă ce-va trebuie cu multa truda sa ne silim sa ajungem noi; nu voru veni nici cu unu ploconu de o lege electorale, carea sa ne convina și noua, ci asiă ce-va sa cantăm sa esoperăm noi. Dară nu numai magiarii, dară ori-cine aru fi la putere, fără de a face noi din parte-ne ce-va, nu va veni sa ne imbiia cu nimic'a. Și apoi nu vedem noi pre alte natiunaltăți mai mici, cari se afla în vre-o prejudețioasă posesiune de vre-unu dreptu, fia politicu fia materialu? O're se da ea în laturi, că sa ne pofteasca pre noi sa mergem sa siedem în loculu ei? s'eu barem ne face atât'a locu că sa potem siedé și noi lângă ea?

Sasii sbiara din toate puterile ce sunt asupriti de magiarismu; lucră inse partea cea mai mare asiă, încâtu la totu pasulu asuprescu pre compatriotii loro români, pre acei compatrioti, cari aru trebu, celu puțin, sa fia considerati că împreună patimitori sub un'a și aceeași asuprire.

S'au aflatu, precum amu disu, și se mai afla români cari condamnă politic'a cea tradițională română, carea este serioasă și reală precum e și natur'a cea curată și nesticată a românulu, carea este politic'a unica ce p'ote duce la scopu, după cum amu vedutu și din exemplele cu Itali'a și cu Ungari'a și cum potem vedé din nenumerate exemple ce ni infatisiă istoria mai pre toate paginile ei. S'au aflatu și se afla români, cari aleră până la unu locu după egomotulu fia-cărei natiunaltăți și apoi se oprescu spre a injură și suspiciună pre totu căți nu aru voi sa stea pre locu cu ei până cându va veni „muntele la profetu“, după cum dice unu proverb. Dară acest'a este o politica șoșă din fragmentele unor clasici vechi, în cari s'au descrisu într'unu modu poeticu unele e p i s o d e din o viață, carea nu mai corespunde tempului prezentu întru nimic'a.

De voim sa traim că natiune trebuie sa ne emancipăm de erorile politice din urma, trebuie sa ne emancipăm de toate doctrinele purcedietorie, s'eu din unu egoismu materialisticu, s'eu din unu egoismu întunecat de nesciinti'a.

Pronunciamentistii, fia ei în Blasiu, fia în Fagarasiu s'eu Brasiovu, fia în fine

loru despre santele icone sub Imperatul Constantinopolei Leone Isauriculu; iera pentru acum nume totu atâtu de însemnatu, carele în tempulu celu mai duros veni și radică în mijloculu multimei lacrimătoare flămur'a consolărei, nume scumpu, carele ferici biseric'a noastră că celu d'intău Archieppu și Metropolitu alesu în puterea canoanelor salutari ale bisericii noastre, readuse în viață prin nemuritorulu „Andrieu celu mare“ insocitu în oper'a marăia de acestu prea demnu urmatoriu alu seu Escelenti'a Sea Înaltu Présantulu Archieppu și Metropolitu Procopiu și alii barbati ai nostri de noi pre pretioiti.

Concedeti-mi deci că în câte-va cuvinte sa espun unele date biografice a Înaltulu nostru dignitariu bisericescu.

Escelenti'a Sea Présantulu Parinte Archiepiscopu și Metropolitu Procopiu recte Petru, care-i fu numele de botezu și numai la intrarea sea în statulu monachalu i se dede numele de Procopiu — se nascu în 8 Augustu 1809 în comun'a din fostulu confiniu militariu Deliblatu.

Tatalu seu preotu român gr. orient. se numi Andreiu Ivascu, mai tardiu Ivacovicu adoptandu conumele acest'a din sil'a episcopilor serbesci la hirotonirea sea.

FOISIORA.

Cuventarea

rostita în preser'a d'ilei de 27 Februaru 1874, la onomastica Escelentiei Sele P. Archieppu și Metropolitu Procopiu.

Ilustra adonare festiva!

„Iera ochii nostri sunt fericiți, ca vedu și urechile noastre ca audu.“ Căci Aminu dice voue: „Căci multi proroci și drepti au doritu sa vedă, cele ce vedeti voi, și n'au vedutu, și sa audă, cele ce auditi voi și n'au auditu.“ Math. 13. v. 16, 17.

Nu arare ori ni se întempla, ca de câte ori venim în puseținea de a audi unu cuventu cătu de micu țienutu la ori-ce ocaziune, sa fimu cu deosebire condusi prin tristulu și amarulu trecutulu alu poporulu nostru și alu bisericii noastre dreptu credințioșe.

Urmele, ce acele tempuri de trista memoria ni le lasara în inimile noastre sunt atâtu de afunde, încâtu venindu-ne ori-ce di de bucuria, nu potem că sa nu gustăm și din cup'a cu acelea beuturi mare.

unde voru fi, trebuie sa se fia convinsu, ca vietii politica este cu totul altfelu in realitate, decum este in teoria unui republicanismu platoniu, trebuie sa se fia convinsu, ca politica este o matematica in carea trebuie calculatu cu tote cifrele ei, nu o poesia in care sa poti sterge si sa poti adauge strofe dupa placu si vointia. Reintorcerea la ideea conducetoria a strabunilor nostri celoru seriosi si binecungetatori este uniculu lecu, care de o parte sa vindece de prejudetie pre concepatieni si de alta parte, de bol'a nationale a vorbeloru cu gramad'a fara nici unu calculu, ca ungerii si iera ungerii si totu ungerii si de alte cate tote frase banale tempitorie de spiritu. Amu trecutu odata si preste aceste din urma? atunci si legi mai favorabili voru urmá, atunci descatenati de gli'a politisarei seci vomu cautá cu tote bratiile si de alte afaceri, cari tote la olalta voru dá elementele de vietii populului nostru, popóreloru din patria si voru radica patri'a din tote calamitatile de care se vede bantuita astadi!

Cris'a ministeriale duréza inca. Negotiárile cu Col. Tisza au incetatu, de óre-ce partid'a sea cere revisiunea pactului dela 1867, la ce Slay nu se invoesce nici decum. De alta parte se vorbesce de o fusiune a cabinetului Slay cu Ghyczy, la care casu cestu din urma aru deveni ministru de finacie. De Sennyey se dice ca are sa ia portofoliu de interne, si ca acest'a numai la espres'a porunca a M. Sele, cáci altu cum nu aru fi aplecatu a intrá in cabinetu.

Cu privire la crisea ministeriale din Ungaria, diariulu „Fr. Blt“ se exprime astfelu :

Cu asteptare incordata se privescu fenomenele schimbatorie in vietii publica din Transilvania pentru ca crisea ministeriale in cas'a fratelui gemenu cu atila e aprópe de sferitu.

Portatoriulu corónei coborindu-se din naltimea sea candida s'a dusu la Bud'a-Pest'a spre a aduce ordine in caote. S'au ascultatú tote parerile si examinatu tote opiniunile date de corifeii tuturoru partideloru.

„Laudatoriulu trecutului“, entusiasulu pentru economi'a vechia a comitate-loru si cancelari'a aulica ungara s'a ascultatú togm'a asiá precum si Colom. Tisza, care sustiene cu consecintia de feru „modificarea complanarei“. In urma si Egeri'a Ungariei, betránulu si bolnavulu Deak nu fá uitatu, pentru ca monarchulu a vistatu pre marele patriotu la patula doreriloru, spre a ascultá pre celu mai fundamentalu cunoscatóriu alu referintieloru transilvane si pre celu mai loialu partisanu alu dinastiei asupr'a situatiunei.

Dupa finirea claseloru elementarie in loculu nascerei, continuá si absolvá studiile gimnasiali in Oravitia si Neoplant'a remanendu in continuu cá unu modelu de virtute intre conscolarii sei. Ascultá dupa sistemulu de atunci filosofi'a in Kézmark si dupa aceea studiile teologice in Institutulu clericalu serbescu — lipsindu-ne nóge pre atunci unu atare Institutu — in Versietiu si in urma ascultá studiile juridice in Sárospatak. Doi ani dupa absolvirea studiiloru — practisá in cancelari'a Metropolitana din Carlovitiu; iera la anulu 1835 fu sántitu intru ierodiaconu si i se dede catedr'a de profesoru la Institutulu teologicu in Carlovitiu, dandu cu mare succesu prelegeri dimpreuna cu amiculu seu din copilaria Andreiu S i a g u n ' a — neuitatulu seu predecesoru. Inca in acela'si anu fu inaintatu la trépt'a de protodiaconu, cu 3 ani mai tárdiu fu inaintatu la trépt'a cea mai insalta diaconala si i se incredintá postulu de notariu in Consistoriulu archidiecesanu in Carlovitiu. In anulu 1842 se sánti intru preotu. Cu unu anu mai tárdiu fu onoratu cu titulu de protosincelu si cu distinctiunea de asesoru la acela'si Consistoriu archidiecesanu in Carlovitiu. In anulu 1846 fu promovatu de Archimandritu in monastirea Crusiedolu, pre carea o

Nu se scie, ce va fi vorbitu regelo apostolicu cu barbatulu, care a realizatu „complanarea“ dela 1867; atátu scimu inse, ca lucririle aru fi luatu in Ungaria alto cursu, cându Fr. Deak aru fi statu neinfrentu in fruntea partidei sele. Distrugerea ne incungiurabila a partidei deakiane nu se templá, deca conducatoriulu ei aru mai fi Deak din a. 1867. Abiá dupa ce frenel cadura din mainile lui Deak, care din anu in anu slabi totu mai tare, slabi si disciplin'a in sirurile partidei sele odinóra atátu de strense, carea prin numerulu, talentulu si influenti'a sea era chiamata a conduce destinele Ungariei pâna la unu viitoriu mai departatu. Deakistii erau chiamati a conservá basea complanarei intacta si a aduce cá datatori de tonu ai parlamentului si guvernului óre-care constantia in desvoltarea politica. Partid'a acést'a inaintea ori-cárei altei'a era chiamata a inaintá Ungaria din reforma in reforma si a face in fapta teritoriulu Corónei Stului Stefanu o tiera de modelu. Indata ce slabi inse ochiulu ógeru alu maestrului, veni vechiulu blas-temu preste Ungaria: cultulu intereseloru personali. Dupa ce „vechiulu domnu“ nu a mai fostu celu „vechiu“, se credeau multu chiamati la ereditatea lui si asiá se templá, de cei ce odata urmáu un'a vointia, gravitau cátra unu centru, astadi cá vestmentulu de ghiatia alu unui fluviu se spargu la soflarea ventului caldu de primavéra in ruine si sloi, si numai suntu capabili a suportá sarcin'a unui guvernulu tare.

Intr'acea nu s'a pronunsiatu inca „prea tárdiu“ pentru partid'a deakiana din Ungaria. E inca tempu pentru o reintorcere resoluta si pentru a repará erorile trecutului mai recentu. Intre fractiunile senguratece ale partidei deakiste nu s'au ridicatu inca munti despartitori cátu muntele Himalaya de nalti. Ceea ce desparte pre conluptatorii de unu semtiu de odinóra nu suntu diferentia de principie, ci mai multu vanitati vatemate si descuragiulu nesuccesului. E adeverata dis'a ca e o mángaiere a avé soci in nefericire, dara e adeveru si aceea, ca nenorocirea desparte pre cei impreunati. Tote fractiunile partidei deakiste odinóra compacte se paru aplecate a respinge dela sine vin'a si caus'a releloru, de cari suferu adi statulu ungaru, in locu de a luá fia care fractiune o parte din culpa asupr'a sea, ceea ce aru fi unu lucru mai demnu de densele. Cându francesii vatemati in semtiulu loru nationalu intreprindu atari lucruri e de scusatú, dara vecinii nostri, cari inainte de 7 ani si-au intemeiatu plini de sperantia bugetulu loru independentu, n'au lipsa a urmá pre francesii invinsi. Ungaria n'are trebuintia de recriminatiuni si ostracismu, de sacrificie pentru opiniunea publica, ci de o programa,

conduse pâna in anulu 1853. Tempurilercitice lu siliraca sa-si puna poterile sele in servitiulu altei natiuni, inse dorulu de natiunea sea romana lu misturá neincetatu. Inca cá profesoru de teologia in Carlovitiu a atrasu atentiunea episcopului nostru de atunci alu Aradului Gerasimu Ratiu, carele cu tota ocaziunea cautu de a-lu atrage la sine — designandulu intru inim'a sea de urmatoriu alu seu. Dorulu acestui prea veneratu episcopu se implini, cáci la an. 1853 de episcopu alu Aradului fu denu-mitu Archimandritulu Procopiu.

O activitate neobosita desvoltá intru afacerile eparchiei sele, care era mai sugrumata de serbi. Inim'a sea buna, intielepciunea si zelulu cu care a lucratu pentru tarm'a sea iubita — deveni in poporulu seu proverbiale. Emulá cu amiculu seu Andreiu intru silinti'a de a reduce tote institutiunile salutari si canonice a sántei nóstre biserice la deplina valóre in eparchi'a sea veduvita aprópe de 13 ani. Armele lui intru indeplinirea lucririloru sele maretie fara spiritulu de impacare, de concordia, blandetiele lui Iovu, cum dice scriptur'a, facendu-se tuturoru de tote, cá pre toti sa-i castige pentru ajungerea scopuriloru sante ce urmariá.

A regulatu institutulu clericalu mai decadiatu, amu poté dice, ca mai numai

care sa reimpune in o falanga tare partid'a distrosa spre a poté combate pre contrarii „complanarei“. Dupa declaratiunile lui Tisza care nomi legile dela 1867 „gresite“ nu se poté asceptá dela unu ministeriu de coalitiune nimicu. Tisza la nice unu casu nu e acelu barbatu care se va luá in consideratiune la formarea noulu cabinetu. Cu Col. Tisza cade inse si coalitiunea si spre salvarea statului remâne numai radecin'a deakistiloru, din carea ce e dreptu trebuie sa se taie unii rami putredi, pentru cari inse va primi din centrulu stangu ultoi noi si ministeriulu celu mai de aprópe, reintineritu si regeneratu astfelu, se va poté sustiene de asupr'a valuriloru tempului.

Delegatiunile, dupa cum e dejá cunoscutu, voru conveni in 20 Aprilie spre a statori bugetulu comunu si a examiná computurile finali pre 1872 si computulu manipulatónei pre 1873. In tempulu mai recentu s'au respanditu ici colea faime cari privescu reducerea bugetului comunu si cu deosebire a bugetului militarulu. Tote acestea faime se potu reduce la aceea, ca preste totu se voru evitá strictu tote erogatiunile, cari nu suntu neincungiuratu de lipsa, si se voru delaturá intru cátu va fi posibilu tote asemnatiunile si concessiunile erogatiuniloru casuali. In ordinariulu recerintei pentru armata nu se va face nice o restringere in erogatiuni fiindu ca de vro cáti-va ani se observa strictu principiulu, de a pune in totu titulu o suma cátu se poté de mica, adeca asiá, ca stergerea unei sume carea de sine e mica, aru intempiná dejá greutátisí s'aru poté aplaná numai spre daun'a servitiului prin intercalarie. Statulu armatei nu se mai poté reduce fara a slabi poterea ei; tempulu presentiei de trei ani s'a acceptatu din partea celoru mai probati barbati de specialitate de neincungiuratu de lipsa. In cladiri nu se mai poté face crutiare, fiindu ca aice si asiá s'a ajunsu marginea extrema, asiadara tote faimele despre proiectele comisiunei ungarie de 21 cu privire la bugetulu comunu suntu luate din ventu seu neesecutabile. Trebuie sa se rezolveze acum si o cestiune carea va avé o influentia mare si asupr'a garnisoneloru civile si in directiunea nationalu — economica, adeca cestiunea incortelarei si casernarei, despre cari s'a discutatu dejá in Augustu si Novembre a. tr. in comisiunile de ancheta. Pâna cându nu va veni o desarmare generale (si dupa acést'a vomu poté sa asceptámu pre lánge tota pacea cea mai adenca inca lungu tempu) pâna atunci in bugetulu normalu pentru armata nu se poté schimbá nimicu. „Fr. Blt.“

„Gur'a dice, gur'a minte si omulu totu remane omu

prin staruint'a sea, s'a radica frumosulu edificiu catedralu, fal'a bisericei din Ar. du. — Dara nu me voiu incercá a spune eu totu ce a facutu cá episcopu — cáci descrierea fapteloru sele de atunci va face onóre unuia dintre fiii acelei turme — ce o a pastoritu cu atát'a dragoste in tempu de aprópe 21 ani.

In 28 Augustu (9 Septembrie) anulu trecutú fu alesu de congresulu nostru nationalu bisericescu de Archiepiscopu si Metropolitu si in 16/28 Septembrie an. trecutú fu introdusu solemnulu in scaunulu de Metropolitu si Archiepiscopu alu nostru. In urma cu aceeași ocaziune Maj. Sea prea bunulu nostru monarchu lu radica la rangulu de consiliariu intimu de statu in 11/23 Septembrie 1873.

In luptele bisericei nóstre luá parte cu o barbatia si constantia admirabila.

Conduse doue conferintie ce se tinura in anulu 1862 de cátra mai multu barbati inteligenti din partile Ungariei, unde se intielesera de modalitatea procederei in cestiunea restaurarei Metropoliei nóstre in congresulu serbescu, — la carele apoi in anulu 1864 sub conducerea sea cá episcopu alu Aradului se presentara reprezentantii romániloru ortodocsi din Banatu si Ungaria si inmannara comisariulu imperialu alu congresului ser-

de omenia“ voru fi cugetatu deputatii sasesci secessionisti dela diet'a Ungariei dupa ce au vedutu ca au comisú o eróre politica cându au facutu pasulu celu nesocotitu alu esirei din partid'a lui Deák. Deci fara de a lasá sa tréca tempu la midilocu s'au intorsu la port'a cea din fundu seu din dosu a clubului si partidei lui Dák, si batu acolo cu o declaratiune nóua: ca ei cá si pâna acum stau neclatiti pre lánge pactulu de statu dela 1867.

Universitatea sasésca.

Cu privire la acést'a cestiune interesanta, carea cu pucinu inainte fu obiectulu discussiunei atátu in parlamentulu Ungariei cátu si in diaristic'a patriei nóstre si de carea ne ocupámu si noi in numerii trecuti, aflámu in „Magy Polg.“ unu articulu care intr'adeveru merita a nu fi trecutú cu vederea, pentru ca cestiunea Universitatiei sasesci e un'a din acelea cestiuni de viet'a, dela a cárei fericita deslegare depinde viitorulu tuturoru populatiuniloru de pre teritoriulu sasescu. Románii din fundulu regiu numai prin stergerea privelegieloru si prerogativeloru sasesci potu sa ajunga la o desvoltare libera spirituale si materiale si cei ce mai sustienú institutiunile privelegiate ale sasiloru se vede ca cunoscu reu calcululu politicu si mai reu inca trebuintiele locuitoriloru de pre acestu teritoriu, cu deosebire ale romániloru.

Eata dara ce serie numitulu diariu in acést'a cestiune sub titulu deasupr'a:

Cându au venitú sasii in Transilvania si au capetatu dela regelu Ungariei Andreiu alu II diplom'a de donatiune (privelegium Andreianum) carea in originalu nu se afla nicairi, pre atunci Transilvania era unu statu organizatu, avea comitate, jurisdictiune regésca si domnesca; jurisdictiunea si poterea comitatului, precum si drepturile cetátiloru cari existau pre atunci, erau prescrite prin legi si usantia. Factorii din diet'a tieriei inca erau cunoscuti, dovéda la acést'a este colectiunea legiloru imperiului maghiaru, Corpus iuris hungarici si opulu notarului anonimu alu regelui Bela care trecendu din mâna in mâna au premersu aceloru legi.

De óre-ce existau comitatele, districtele cetátiloru, dupa cum aréta chiaru natur'a lucrului, de óre-ce mai departe s'au ténutu sub conducerea regelui si a adeveratiloru domni diete, e mai chiaru decátu lumina sórelui, ca domnulu cetátiei, alu comitatului au avutu mai putiene drepturi de cum avea diet'a tieriei, comunitatea comitatului, cetatea, seu comunitatea cetátiei avea drepturi mai restrinse decátu diet'a tieriei, pentru ca la din contra diet'a nici n'ara fi fostu necesaria si cumca acést'a stare e adeverata,

bescu Generalului Iosifu baronulu Philippovics de Philipsburg o declaratiune si unu memorialu cátra Majestatea Sea, prin cari exprimara dorinti'a loru de a participá la unu congresu nationalu románu, si dorulu de a vedé reinfantia Metropoli'a romana ortodocsa si in consecint'a nepotinti'a de a participá la congresulu serbescu. Luptá umeru la umoru cu nemuritoriulu Siagun'a in caus'a despartirii ierarchice de serbi si desvoltá o diligintia si o istelime esemplaria in caus'a despartirii bunuriloru si a monastiriloru de serbi.

Luá parte la triumfulu luptei comune de aprópe 20 de ani in caus'a restaurarei vechiei metropolii — participandu in 15 Iulu 1865 la actulu de sántire a episcopului din Caransebesiu.

„Sa nu uitámu a inscrie numele lui in anemele nóstre dimpreuna cu a barbatiloru ce ne recastigara diamantulul perduto, „Vechi'a Metropoli'a“, carea dupa atátea apesári si suferintie, dupa atátea lupte reinviá cá unu fenice din propri'a-si cenusia inca si mai stralucitóre de cum era mai inainte“ (N. Pope'a in vechi'a Metropoli'a).

Eata in scurtu schitiata biografi'a Prea demnului nostru Archieppu si Metropolitu Procopiu, a cáru'a nume

istorica și legile se adevăresc prin Decret. Tripart. Prolog. tit. 8 § 3 și prin D. Trip. part. III tit. 2 § 1 — D. Trip. prol. tit. 8 § 2 — II par. tit. 3 § 2; astu-feliu și prin §§ 3 și 4 ai acestei legi și prin artic. de lege 7 din 1791, în care-nesocotindu-se aici normele care prescriu formarea legilor regnicolare și jurisdicțiunii comune din 1792 până la 1848 — e detiermunit, ca legile de jurisdicțiunea locale se estindă numai preste unu anumitu cercu de jurisdicțiune, legile publice s'au legile țierei înse se estindă asupr'a tuturor locuitorilor din țiera, legile și normele jurisdicțiunii locale nu pot stă în contradicțiune nici cu legile aduse de jurisdicțiunea locale vecina; cu atât mai puțin cu legile țierei, aduse în diete și publicate prin principele și cu consentimentul reprezentanților țierei. Acestea adevărate de optu seculi și deca ve place de preste o mie ani din constituțiunea statului sunt următoarele: au existat și există comitate cu numiri mai vechi, comitatus, universitas, au fost și sunt comitate cetăți nobile și între acestea atari, cari au jurisdicțiune independentă s'au se țien de comitatu, și a existat și există înca în respectu legislațivului țierei și o putere, carea sa stă în altu centru, n'au existat nici după legile sustătorie nici după praxea de dreptu, n'a potutu să existe și se presupunem, ca cu periclitarea statului nostru intru ascunsu unu alu treilea aru fi usurpatu din ore care mână drepturi, ac'est'a a fostu atâtu usurpatione nelegale câtu și o sugrumare de dreptu: pactulu perfidu alu burocrației sasice dela anul 1492.

În starea ac'est'a, în carea se află imperiulu ungaru, concetienii sasi au capetat că donatiune, totusi pre lângă ore cari indepliniri, că ospeti locurile neocupate de alții, cari se estindă dela Orestia până la Baraoltu pre teritoriulu erariulu regescu, pre lângă sustinerea celorlalte prescrie în diplom'a de donatiune cunoscută de pre tempulu regelui Alberth, după carea „a Varos usque ad Boralt unus sit populus“, toate populațiunile și toti locuitorii dela Orestia până la Baraoltu se fia egală îndreptățiți în sarcinele venitorile și deobligamintele comune.

(Va urmă)

Nr. 6/1874 Desp. II.

Convocare.

Despartimentulu II districtulu Fagarasiului, scaunulu Cohalmului și scaunulu Cincului — alu Asociațiunii transilvane pentru literatur'a română și cultur'a poporului român și și țienă adunarea generale cercuale în Cohalmu — Ropca — Repts — în diu'a de 3 Main st. n. 1874.

Deci în tenoarea § 10 alu regulamentulu se invita prin ac'est'a toti mem-

ne procură aceste momente de îndestălire și fericire. Totu asiă de pre scurtu și în termeni seci și unele din faptele lui, — cari înse le va descrie fidelu istoria națiunii noastre, care nu se va poté compune fără de a țiese în ea istoria și faptele Archiereilor nostri.

Sântulu Grigoriu teologulu d'ice în cuvântarea sa despre Cyprianu: „Acum'a atât'a e totulu, ce avemu de disu, și eu nu știu, ca trebuia se spunu mai multu.“ Repeta și eu cu acelu mare sântu Parinte, ca multe aru trebui se mai adaugu; înse nu-mi permite loculu și tempulu, și apoi de alta parte se poté ca eu prin neînsemnata mea numai se maculezu faptele sele, cari nouă sa ne fia stimululu cătra iubirea și dragostea — ce Parintele nostru ni-o pasterădia. —

Dloru!! În aceste momente solemne, cându ochii nostri suntu fericiți vedindu starea noastră de astadi în biserică, carea în comparare cu cea din amarulu trecutulu escita jaluzia multor'a — cărei hotăriri sa dămu locu în anim'a noastră? — „Ca Ddieu nu este alu imparechierii, ci alu păcii precum intru toate bisericile sântiloru“ Pavelu Corint. I. C. 14. v. 33. „Iera împreuna lucrându ve și rogămu, că se nu luati darulu lui Ddieu

brii acestui despartimentu a participă în diu'a amențita la șiedintele memoratei adunantie.

Din șiedint'a comitetulu cercuale alu despartimentulu II Fagarasiu alu Asociațiunii transilvane pentru literatur'a română și cultur'a poporului român, țienuta în 20 Ianuaru 1874.

Alexandru Micu
Presied. desp. II.
Ioanu Turcea
notariu.

Corespondința interesantă.

În tempulu de fatia este mai necesariu că ori și cându, că pre câtu se poté, publiculu sa aiba cunoștința despre toate câte se întempla și atingu directu s'au îndirectu interesele patriei noastre. În numărulu de Sambata alu foiei locale „H. Z.“ dămu preste o epistola din Berlin, despre a cărei origine noi mai departe nu ne batem capu, carea înse în tempulu de fatia descoperi, deca nu mai multu, unele dorințe, ce desiguru trebuie ca interesădia de ale sci toti locuitorii patriei.

Epistol'a asigură pre sasi din Transilvani'a, ca toate foile în Germani'a de nordu de ore-care însemnate se interesădia de connationalii lor, îngagiati în lupt'a cea desperată contr'a absolutismulu maghiaru, precum și de sustinerea vedetei (antepostului) celei în departate a elementulu germănu, și ca interesarea ac'est'a a cuprinsu dejă pre clasele culte și pre deputatii imperiali.

La sustinerea interesărei ac'est'a, se dice în epistola, ca contribuie multu corespondințele cele multe din Transilvani'a, junii cari se afla pe la universități și persoane considerabile de ale Germaniei, cari după ce cercetădia Transilvani'a, întorcându-se acasa dau deslusiri bune despre sasi. Ac'est'a este de lipsa, pentru-că multor'a, după corespondințele din Transilvani'a li-se pare ca purtarea sasilor fatia cu statulu ungurescu este identica cu cea a Alsatiilor și Polonilor din imperiulu germănu. Indigiteza corespondințele, ca sasi trebuie sa deslusieșca pozițiunea lor, dorințele și nșintiele lor prin broșuri și alte scrieri de stat, căci numai asiă potu deveni cuprinse și întieșse dorerile lor de publiculu germănu. Multu au unu presentiu, ca puzetiunea sasilor din Transilvani'a fatia cu Ungari'a este aceeași că odinioară a ducateloru Schleswig-Holstein fatia cu Dani'a și cu a provinciilor germăne dela marea oțca fatia cu Russi'a. Cei mai puțin înse nu știu, ca lupt'a lor este o lupta pentru libertatea cetățienismulu contr'a unui statu, carele precum se vede nu este în stare sa reprezinte nici libertatea nici cetățienismulu ci prelânga o abundenția de frase liberale

indesiertu.“ Ca dice: „în vreme primita te-amu ascultat, și în diu'a mântuirii ti-amu ajutat, eata acum vreme bine primita; eata acum este diu'a mântuirii.“ Pavelu Corint. II. 6. v. 1. și 2.

Darulu ce ni l'a redatu Ddieu este constituțiunea noastră bisericăscă; deci acum e tempulu de salvare, lucrându în contielegere, întrebuintiundu în modu dreptu și acuratu instituțiunile noastre divine și urmându șfatulu d'dieșcului Apostolu. „Sa nu simu maretu indesiertu, unulu pre altulu intaritandu unulu altor'a pismuindu (Galat. C. 5. v. 26) — vomu ajunge la fericirea sigura a poporulu și bisericii noastre, la carea Prebanulu nostru parinte sufletescu voiesce a ne conduce, biseric'a noastră e asemenea cu o vinia — carea e încungiturată și conservată cu șianturi și cu gardu tare — adeca cu ștatulu organicu, și potemu sa lucrămu siguri între marginile lui pentru binele și prosperarea noastră: Avendu cele de lipsa adeca lucratori activi și diliginti în concordia sub blanda pastorie a inaltulu ștapănu, astu-feliu se cultivămu vi'a ac'est'a, încatu ori-cine vedindu vitiele ei pline de struguri sa deduca la unu culesu bogatu. Rulu arata calitatea isvorulu; și froctele arata calitatea pomulu.

este și va rămâne ultra-reactionariu, clericalu și feudal. Asiădara sasi transilvani sa fia siguri de simpatiiile noastre, dice mai departe corespondința, pre câtu tempu nu voru uită, ca germanismulu celu adevăratu se cunoșce din cetățienismulu liberu și câtu tempu voru sci reprezentă ideile secululu alu 19 în toate direcțiunile. „Firesce că, după cum ni se pare, nici sasi nu suntu scutiți de omeni, cari spoiti cu frase nationale cauta sa ascunda nișintiele reactionarie“.

După ac'est'a trece corespondințele la situațiunea politica de astadi, despre carea dice, ca este de asiă încatu mai multu decâtu simpatii nu poté sa aiba Germani'a pentru fratii departati în resaritu, celu puțin de ocamdată nu mai multu.

„Veti face foarte bine, continua apoi epistol'a, deca veti speră mai multu, de câtu veti acceptă. Adevăratu ca barbatulu nostru celu mai mare de stat a disu odată ca Germani'a nu va puté suferi îndelungatu, că originea și gurile fluvielor germăne, Dunarea și Rinulu, sa stea sub influința straina și negermăna. Cu ac'est'a înse nu s'a disu, ca în scurtu tempu bajonetele prussiane voru luă drumulu preste Tissa și prin Transilvani'a până la marea neșra. Din contra nouă ne pare reu ca amu trecutulu asiă curendu preșterulu Main; pentru-ca ultramontanii Germaniei de sudu ne slabescu mai tare, de cum ne întarescu materialu staturile germăne de sudu“.

„Bismark se fereșce, după cum se vede din decoperirile facute compatriotulu nostru Iokai, a adăge lângă prim'a sea grea eror și pre a două și mai mare. O astu-feliu de eror aru fi a speculă la disolverea Austriei, nșintia de a aneșta țierele germăne-austriace. Veda Austri'a ce va face cu band'a ei cea neșra; noi avemu preste destulu cu a noastră. Cându aru aparținé provinciile germano-austriace la statulu germanu, majoritatea în parlamentulu germanu aru fi a ultramontanilor, ceea ce aru fi identicu cu nenorocirea cea mai mare. Sa nu ne facemu iluziuni. Provinciile Austriei apusene, pre lângă prea puțin excepțiuni, aru alege ultramontani, cu cari cehii și polonii aru țiené totu asiă de tare la olaltă că și până acum. Germani'a de sudu și Rinulu ne tramitu de acum în cea mai mare parte inimiți de ai imperiulu, că sa tacemu de guelfi, poloni și mai departe precum și de democrații sociali.“

„Mai vine o alta considerațiune. Fiacare germanu șentitoriu a trebuit sa șalte de bucuria, cându la anul 1866 a succesu a lungă pre Austri'a definitivu din Germani'a, pre acea Austria, carea neîntreruptu a împedecat dezvoltarea Germaniei, și carea seculi întregi a fostu pentru imperiulu germanu unu balastu insuportabilu și o cangrena. Austri'a că

Dloru!! Traimu în unu tempu amu poté dice mai multu alu vorbelor, decâtu alu faptelor; multi în diu'a de astadi de fatia se închină lui Ddieu, iera în fapta dau locu cuștelor satanice în anim'a lor; și în fatia lucrurilor punu adevăratu și bun'a cușintia și apoi la adeca se conduc de logic'a pasiunilor urgisite și a ambițiunei orbe, — dară pre noi nu ne va seduce ac'esta împregiurare fatala, ci prin fapte vomu nșosi a dá probe, ca șcim'a a luă parte cu demnitate la lupt'a — ce o conduc mai marii nostri bisericesci pentru șalutea văștra.

Sa nu lasămu că sa ne ștrige virtuosii nostri antestatatori că Pavelu galateniloru: „Me țemu de voi, că nu cumva în zadar sa me fia oștenitu la voi!“ Astadi mai multu că ori cându este de lipsa darea unei garanții țari despre simțimintele noastre de bine și fericire a bisericii — carea șubintielege totu-dénn'a pre poporulu nostru, și ac'esta garanția vomu preșta-o prin dragostea noastră cătra inaltulu nostru dignitariu bisericescu Escelenti'a Șea In. P. S. Archieppu și Metropolitu Procopiu — carele șam'a fericire și-a concentratu-o în fericirea țurmei sele. Pentru ca: „De a-și vorbi

statu concentratu a fostu numai prin legatur'a cu noi statu germanu. După ce s'a ruptu legatur'a ac'est'a, Austri'a eră în celu mai mare periculu de a încetă cu totulu a fi statu germanu și în periculu de a deveni statu slavicu, ceea ce după majoritatea populațiunii aru fi și fostu corect, o Austria slavica înse trebuia sa devina statu vasalu alu Russiei. Aici înse că din instinctu șimte ori și cine, ca afara de Franci'a, Russi'a este contrariulu celu mai periculosu alu imperiulu germanu, cu care necesitatea de a intră în lupta este numai o cestiune de tempu, pentru ca lupt'a ac'est'a, că și cea cu Franci'a, trebuie sa fia. Este dară o prevedere politica, ca Austri'a slavica nu aru fi altu ce-va decâtu unu alu doilea inimicu periculosu alu Germaniei. Pentru acea a trebuit sa se afle mediloco contrarie prin care sa se pota șjunge, că Austri'a, deca nu amica, celu puțin sa devina unu statu neutralu. Germanii din Austri'a șinguri, eră prevediutu ca nu voru fi în stare de a face frontu fatia cu slavii și cu malcontentii maghiari spre a sustiené pre Austri'a că statu germanu. Eră de lipsa dară în interesulu Germaniei că elementulu germanu din Austri'a la parere sa șufere, d'ice la parere, pentru ca ac'est'a eră uniculu mediloco de șcape definitivă. A trebuit sa se împarta Austri'a în două, pentru că dincă germanii dincolo maghiarii sa împinga pre slavi la parete. Asiă s'a escatu dualismulu în Austri'a.“

Aici face corespondințele unu elogiu lui B e u s t, a căru opera este dualismulu și carele a cadutu numai pentru ca se descoperise, ca politic'a lui este la indigitașile date din Berlinu, politic'a pre carea trebui sa o șpriginēșca și Andrasy că pre cea mai bună contr'a slavismulu. Ac'est'a este caus'a de în partea resariteșca a Austriei s'a concediutu maghiarilor rolulu de conducetoriu, pre care trebuie sa-lu poté, până cându Germani'a va fi terminatu victorioșca lupt'a din urma contr'a Russiei.

„Veti află lucru credibilu, cându va șiguru, ca barbatiloru nostri de statu le vine foarte greu sa apere și sa șpriginēșca dominațiunea unui poporu, căru se vede ca îi lipsesce ori-ce putere morala și de gubernatu. Dară din interese mai înalte politice a trebuit că chiaru și o interpelatiune a unui deputatu, ce a fostu încheiatu la Universitatea din Lipci'a amicitia cu unu șasu, se cada, care interpelatiune eră îndreptată intr'acolu, ca are cancelariulu imperiulu de cușetu a întreprinda ce-va fatia cu procederea cea nedrepta a maghiarilor contr'a Ungariei.“

„Până cându avemu lipsa de maghiari germanii din Ungari'a sa nu șpreze nici o întervenție din partene. D'icerea ca „Ddieu nu șarasesce pre nici unu germanu“ s'au adevăritu de multe ori

în limbile omenesci și angeresci; iera dragoste nu amu, facutun'a-mu că nșice arama șunătoare și chimvalu resunătoriu“. d'ice marele invetiatoriu Pavelu Apostolulu Corint. I. C. 13 v. 1.

Amu amintitu în vre-o câte-va locuri, ca fericiți suntu ochii nostri ca vedu, ce avemu în biserică. Asiă este, sa ne bucurămu de ce avemu, înse sa nu ni se para, ca ștămu de totu bine. Până acum'a noi ne-amu pregătitu numai unu bunu planu de bătăia; în mare parte înse ne lipsescu armele și alte recerintie, ce se punu pentru de a castigă șiguru lupt'a. Deci în aceste momente șerbatoreșci și de fericire, sa d'icemu din adencolu șufletulu: Parintele nostru din ceruri, cela ce esti isvorulu tuturor bunatăților. Proteșta pre Apostolulu Teu, că luminandu-ne cu lumin'a cunoștinției tale sa ajungemu la țient'a, ce tu ne-ai șignatu-o. Da-i lui putere și viētia îndelungată, că cele ce ne lipsescu sa le plinēșca și asiă se procure țurmei sele toate cele trebuințioșe!!!

Sabiu 26 Fauru 1874,

Gregoriu Maric'a,
cler. an. III.

incăto suntemu convinsi, ca și germanii Ungariei se vora poté sustiené deasupra apei pâna atunci, pâna cându Germani'a va fi în stare a dice unu cuvântu ponderos și seriosu pentru ei. Mangaiati-ve dara cu aceea ca tierile Dunarei de josu sunt în viitoriu ale elementului germanu, deca acest'a merita viitorulu'.

„Nici sasulu din Transilvani'a n'o sa péra preste nópte, deca și pricepe pusetiunea și misiunea lui, în speciálu deca va sci a și sacrificá ingraba vederile sele cele tiermurate și inim'a sea cea angusta, de care palimescu cu totii mai multu séu mai putieno. La tóta intem- plarea lasati-ve de a laptá contr'a dualis- mului și remaneti cetatieni fideli ungurescu totu maghiarismulu. Nu incetati de a ve trami- te aici copiii vostri și inundati cu sciri din tier'a sasésca. Simpathele nó- stre sunt și remánu sigure pentru sasi; de acum simpatiséda imperiulu întregu cu voi și doresce altu tempu, care sa-i concéda de a cuitá nedreptatea acést'a indispensabile.“

La Franciscu Deák.

Din notițiile unui germanu ungurénu.
(urmare și fine.)

G e r m a n g : Limb'a germana de cultura și de comerciu nu se obrude nicariri în Ungari'a în modu vatematoriu și totusi ea dupa delaturarea limbei latine a venit în fapta în locul acesteia pre- lănga tóta forti'a de limba esericiata de maghiari, cá limb'a comerçului interna- ționalu între diversele poporațiuni din Ungari'a. Acest'a dovedesce, ca ea e in- dreptatita celu putienu a ocupá locul lănga cea maghiara. Mesurile de fortia cari se iau spre o letire sfortiata a lim- bei maghiare, destlépta inse o resistintia tenace, carea din nou se agitédia prin opiniunea publica. Opiniunea publica, carea a obrusu chiaru și turciloru egal'a indreptatire a crestiniilor, e fára îndurare.

D e á k : În tempuri agitate e fórtie greu a decide carea e opiniunea publica adeverata, pentru ca totu omulu e aple- catu, a reconósce opiniunea publica în cea ce doresce elu însusi.

G e r m a n g : Asiadara, nu numai e opiniunea publica ci fapta și acioma fundamentale istorica, ca Ungari'a nu e numai a maghiariloru, ci ea e o téra po- liglota, în carea populațiunile trebuie sa traiésca fia-care în felulu ei și sa se su- fere un'a pre alt'a. Amintescu numai sen- tinti'a satului Stefanu ca „regnum unius lingue imbecille est.“ Maghiarisar a tieriei și a aflatu înca în diet'a dela 1807 contrari chiaru între maghiari și acésta resistintia se exprimá în actele dietei:

„Ungari'a nu e numai tier'a unei natiuni, ci unu imperiu, în care tóte natiunile crestine 'și alla unu asilu și o patria.“ Dealtmintrenea maghiarulu chiaru spre a-si seuti nationalitatea propria, e avisatu la germanu. Nu voiu sa indigitu aceea, ca germánulu nu numai a introdusu cul- tur'a inului și cănepei, pómelorului și vii- lorulu, bailorulu și mai tóta industri'a, ci a impartesitu și maghiariloru în parte mare institutiunile sele cetatienesci și de statu.

Nu voiu sa punu pondu nice pre acelu fenomenu deosebitu, ca maghiarulu nu- mai în atingere cu germánulu ajunge la cunoscenti'a deplina a nationalității sele, pre cându elu în societatea románulu și a slovaculu degeneréza și se desnationa- liséza usioru. Dara necesitatea de a se supliat maghiarulu prin germánulu nu se póte combate. Maghiarulu, care n'are pa- cifiintia și tenacitate, precum și facultatea de a administrá și a și folosí libertatea elaptata, e avisatu cu totulu la germánulu.

Germánulu se póte ca casciga în semtiulu de sine politicu prin maghiarisare, dara în poterea spirituala și morale merge in- dereptu, de aceea o îmbunatatire a situ- ationei se póte asceptá numai dela o re- întórcere a politiceii maghiare în cestiunea nationalității loru. Deci selvarea patriei prin perfecta egalá indreptatire a tuturor na- tionalității loru nu numai pre harthia, ci și în fapta. . .

D e á k : Dupa cum e dispusetiunea

de fatia a publicului nu potemu engehá la o reintórcere în direciunea cést'a.

G e r m a n g : Acum, séu deca nu va fi tárdiu. A fostu tárdiu și în anulu 1849 cându parlamentulu fára capu din Segedn pocinu înainte de catastrofa dela Siria (Vilagos) a decisu recunóscrea drepturiloru egale ale tuturoru nationali- tătiloru, cându pronuncia folosirea libera a idiomelor ne maghiare în pertractárele publice ocmitatense și comonali, precum și inaintea judecatoriiloru și cându a lasatu alegerea limbei oficióse în comone și comitate la dispusetiunea majorității. Resbelulu civilu n'aru fi eruptu, deca diet'a aru fi adusu acele concluse înca în anulu 1848. De nu s'aru desceptá și diet'a de acum prea tárdiu!

Dupa „S. d. Tgbltt.“

Varietáti.

* * * **P o s t a l u .** Dela 3/15 Martiu a. c. inependu au intratu în viația o dispusetiune privitóre la usiurarea corespundintiei între monarchi'a Austro-Ungurésca și Romani'a. Dispusetiunea acést'a este ca dela datulu de mai susu se póte corespunde de aici cu Romani'a și vece-versa, cu asia numitele „carti de corespundintia“, pentru cari anti- cipative se solvesce 4 xr. respective 10 bani. Cártille de corespundintia se potu și reco- mendá deca se solvesce tacs'a de recomen- datatiune pentru epistole în suma de 10 xr. Corespundintia cu Romani'a, în cátu prive- sce partea nóstra Austro-Ungurésca, se póte face și cu cártille de corespundintie de pâna acum; în casuri de acestea trimitia- toriulu are se întregesca tacs'a de mai susu cu marce de epistole. Cártille de corespun- dintia nefrancate de ajunsu nu se inaintédia la destinatiunea loru.

* * * **A d u n a r e a g e n e r a l a** a reuni- unei museului transilvanu o a deschisu în 12 Martie Contele Emericu Mik o cu o cuventare corespundiatória. Cu ocasiu- nea adunárei generale profesorulu de uni- versitate Gedeonu L a d á n y a tienutu unu discursu despre, respective contra operei lui K r a i n e r : „Constitutiunea originala a Ungariei dela întemeierea regatului pâna la anulu 1382“.

* * * **V a p o r e p r e D u n a r e .** Socie- tatea de vapóre pre Dunare anuncia, ca caletoriele cu pasagieri dela Pest'a spre Du- narea de josu se deschidu în 3 Martiu. De- la Pest'a pléca vapórele în fia care marti și vineri la 6¹/₂ dimini'tia; dela Baziasiu în fia care mercuri și Sambata dupa mé- dia-di.

* * * **D e l a O r a s t i a** se scrie, ca în 9 ale curentei c. n. au arsu o parte din padurea cetáției. A dóua di s'au aprinsu alta parte de padure. De amendoua orile s'au stinsu foculu, pâna a nu face daune mari, desi daun'a facuta pentru referintiele locali póte fi destulu de simtita. — Astfelu de arderi s'au mai intemplat la C a s t á u în scaunulu Orastiei și în mai multe locuri pre valea Hatiegului.

* * * **D r u m u r i d e f e r u r o m á n e .** „Pres'a pentru economi'a populara“ din Vien'a în 6 Martie a. c. Nr. 10 contine urmatórea fama suprindeatóre:

„De vre-o câte-va dile publica foile oficióse o fama ce mai nu se póte crede, ca societatea drumulu de feru de statu, are de cugetu, a primí asuprasi drumurile de feru din Romani'a. Dupa principiile estra- vagante și aven'urióse ce domnescu în ad- ministratiunea acestei societáti, potemu as- ceptá o asemene suprindeare.

Cei din piati'a Schwarzenberg, cá și cându nu si-aru firisipitu de ajunsu puterile, planuescu acum anessiunea drumuriloru de feru románe. Perderile ce le a avutu dru- mulu de feru de statu (austriacu) la cladi- rea drumuriloru de feru a-le Romaniei inca nu suntu cunoscute și eata ca acum voiesce drumulu de feru de statu sa-si incerce în spinare hodrobela intréga. Se intielege cu aci si-a bagatu Strousbergu nu numai mân'a dara și degetele în jocu; aci se vede eu teori'a stroussbergiana e normativa pen-

tru Romani'a. Cátu pentru Austri'a se véde ca servescu de mustra Rothschildii, cáci abia au prinsu drumulu de feru de statu de unu coltioru și aru și vrea sa-lu imbuce cu totulu. Séu ca fain'a despre anessarea drumuriloru románe e numai o manopera de bursa cu scopu de a oprí cursurile dru- mului de statu din rostogolirea loru la vale.

* * * **„P. L.“** a avutu în anulu trecutulu unu venitulu curatu de 41.132 fl. 74 xr. Din sootelile respective se vede ca venitulu acest'a curatu vine mai multu din inserate, cáci prenumeratiunile abia acopere spelele tipariului și ale harthiei.

* * * **Bancnote false.** Dupa „N. T. Ztg.“ s'a descoperitu o banda de fabricanti de bancnote false în Jin'a noua serbésca, comitatulu Torontalului. Esemplarele de banc- note de cáte 50 fl. 10 fl. s'au aflatu la doi tierani din dis'a comuna, despre cari inse ne putendu-se presupune, ca aru fi ei falsi- ficatori bancnotelor, suspiciunea a caditu asupr'a unui pictoru din Beeskerekulu mare, carele intretienea cu tieranii, la cari s'au aflatu banii falsificati, legaturi de amicitia, batatóre la ochi. Pictorulu a mai fostu pedep- situ cu inchisóre pentru fabricarea de banc- note false.

* * * **In Prussi'a** arestarea Episcopiloru rom. cath. este la ordinea dilei. În tempulu din urma se arestá Episcopulu din Trier.

* * * **Clicasi nostri.** Este cunos- cutu publiculu nostru ca exista în archidie- cesa o clicá, carea cu nimic'a bunu, onestu și justu nu se póte impacá, afara cu abu- surile ce le comitu unii din ea pre tóta diu'a, și cari devinu pre tótdiu'a totu mai insuportabili. Acesti ómeni si-au alesu jurnalulu demnu de ei, „Albin'a“ din Pest'a, cá sa arunce cle- vete asupr'a Metropolitulu și asupr'a a totu ce e venerabilu și onorabilu din clerulu și credinciosii archidiecesei. Amu tacutu și amu trecutulu cu vederea multe, pentru ca amu avutu și avem consideratiuni de mila fatia cu densii (Scriptur'a dice: „Nu voiescu mórtea peccatosului, ci sa se întórca și sa fia viu“); iéra ca nu amu statulu și numai stámu nici de vorba cu densii a fostu și este caus'a simpla, ca cu ómeni, cari nu suntu în stare a da séma de faptele loru perde omulu tempulu în desiertu.

Esemplu la acestea epistol'a deschisa de deunadile a dlui Dr. Borcea, plina de invinuirii grele asupr'a loru la cari inse nu respunsera nimic'a.

Mai multu, din curiositate dara decátu din altu interesu, facemu amintire de o noua editiune de clevete clicasie. În Nr. 17 alu leibor- ganulu cliciei cunoscute adeca dice domni'a ei, clic'a, ca P. Archimandritu Nicolau Popea dupa reintórcerea sea dela Aradu „aru-fi conceputu o chartia“ (?), ce aru contiené cele mai mari merite și laude pentru sine dreptu adresa de incredere cu scopu de a aretá lumei marea sea populari- tate. . . De „chartia conceputa“ nu amu mai auditu pâna acum, noi cesti cari scim, ca harthi'a se fabricéza. Ridicululu cu adres'a este colosale, cáci ce adresa trebuia P. Archimandritu, celu mai nepretensivu omu din lume, cându multimea cea mare din catedral'a Aradului s'a manifestatu asia de pre fatia și nesilita de P. Archimandritu, carele cá persóna ingrata multor'a de acolo, multiamita celoru mai nerusinate intrige faurite cu atât'a truda și ostenéla în con- tr'ai inca cu ani înainte, și carele cá dechia- ratu, totu de leiborganulu cliciei, de „mortu“ nu a potutu esercitá nici o influintia asupr'a diecesaniloru aradani de cátu cea morale, ce în adeveru i face tóta onórea inaintea ómeniloru de omeniași ce produse, se vede, tóta o r ó r e a (spaim'a) în castrele ómeni- loru de nimic'a.

Cátu pentru cele-lalte ce le mai cere clic'a dela redactiunea acestei foi, o indreptámu sa se prezenteze cu „cinsti't'a“ i fatia ina- intea organelorulu competente administrative bisericesci și fundatiionali și va gasi lamu- rita deslusire.

Totu deodata o rugámusá-si ia ostenéla a invetiá odata, ce-va sa dica, ca o fóia este organulu archidiecesei, cáci acest'a o aru poté face mai ingraba și cu succesu pentru

de a-si mai acoperi, o particica baremu, din lat'a-i ignorantia și acest'a n'aru fi lucru asiá ostenciosu pentru dens'a, cum suntu necon- tenitele și emotiunale prelegeri într'ascunsu, cari le tiene preitorulu, laiciloru și candidati- loru de preotie, pâna și eleviloru institutulu archidiececanu, dupa cum se nimeresce, spre a depopularisá oficiu eclesiastice și în fine și fóia nóstra. — Dealtmintrenea paci- enti'a nóstra va mai durá inca, inse nu multu!

Raportu comerciale.

Sabiulu 17 Martiu n. Grán 7 fl. 80 xr. fru- mostu, 7 fl. 33 xr. mesteccatu, 7 fl. 13 xr. calit. infer. ; so- car'a 4 fl. 93 xr. pâna 4 fl. 67; orzu 3 fl. 67; ovessu 2 fl. 93 pâna 1 fl. 73 xr.; cucuruзу (porumbu) 3 fl. 87—4 fl. 13 xr.; cartofi 2 fl. 40 xr. galéta austriaca.

Fárina buna 14 fl.; de fransele 12 fl.; de pâne alba 11 fl. pâne de casa 10 fl. maj'a.

Linte 24 xr., mazarea 24 xr., Fasolea 18 xr., malatulu 16 xr. eup'a.

Fenu legatu 1 fl 30, nelegatu 1 fl. 10 xr., paie lungi 80 xr., scurte 70 xr. maj'a.

Lenne de focu 8—10 fl. stang. austr.

Carnea de vita 22 cr. p., de porc 26 xr. Unsórea 75 xr. pâna la 1 fl. eup'a.

Bud'a-pest'a 14 Martiu. La noi a inceputu și clim'a a face escese în septamán'a trecuta ni se pareca ca amu intratu în primavéra. Iérna conservativa a psu o reactiune în miscare, din care se desvólta o lupta formalé între primavéra și iérna pâna în fine in- vinge iérna cu o ninsóre formidabile, ce inghiatiu și venturi reci, cari din urma au maturatu nean'a în tóte pártile. Tempestatea acést'a neastepata si are partea și cea buna. Ea de siguru va fi pustitu o multime de siórci și alte animale stricatórie vegetatiunii. Ap'a pre Dunare e fórtie mica. Dintre náile cari aduce cereale în susu abia sosese câte un'a cu mare truda.

Comerçulu de cereale a fostu slabu pretiurile gráului au datu inapoi cu 10—15 xr. în asemenare cu cele din septamán'a precedenta. (Pretiuri nominale 8 fl.—8. 5 xr.) Totu asiá s'a intemplat cu secar'a. **Ordiulu** románescu și turcescu pre primavéra cu 3 fl. 52¹/₂. Afacerile septamanali se incheia cu 3 fl. 50 a 72 p. vienesi. **Cucuruзу** s'a tienutu mai bine, cu tóte ca si elu a caditu cu 5—7¹/₂ xr. de maj'a; în termeni v'ro cáti-va cruceri mai efitnu; celu banatiianu pre Maiu Iuniu 4 fl. 85 xr, románescu 4 fl. 74; pre Martiu — Aprilie de Bacic'a cu 4 fl. 70 xr. — **Ovesulu**, totu mai putienu în deposite, s'a suitu cu 6—8 xr. la galéta mai multu cá în septamán'a trecuta. Cu termeni ten- dinti'a suitória; la finea septamáneci cu 2 fl. 30—2 fl. 55 xr. a 50 p. vienesi.

Legumile au cautare buna si se tienu în pretiur- ile din septamán'a precedenta.

Lan'a s'a vendutu numai de cea spalata circ'a 300 maji cu pretiu de 125 pâna la 225 fl.

Porci cam cá în septamán'a precedenta. Pre- tiurile notate: porci unguresci 35—36¹/₂ xr. puntulu, serbesci 33—35 xr. puntulu, esportu 36¹/₂—37 xr.

Unsórea fára bute 42—43 fl. cu bute 44—45 fl.

americana 35 fl.—36 fl. **Slanina** a 37—37 50 xr. marfa dela tier'a; americana 34—36 fl.; marfa locale 37—38 fl., afumata 39—41 **Seulu** 27—27 fl. 50 xr.

Pei crude au incursu putiene. Pei de bou 58 fl. maj'a, pei de vaca din locu 22—24 fl. parchi'a, dela tier'a 18—20 fl. parchi'a.

Concursu.

Pentru ocuparea postulu invetiato- rescu de clas'a a III dela scólele románe greco-orientale din opidulu Presmiru, cu salariu anualu de 300 fl. v. a. din cas'a alodiala, apoi 4 galete de gráu dela mór'a comunei precum si 40 xr. de copii obli- gati la scóla și în fine quartiru liberu, se escrie concursu pâna la 1 Aprilie a. c.

Dela doritorii de a ocupá acestu postu se cere, sa aiba cela putienu 4 clase gimnasiali, cursulu pedagogico-teo- logicu, atestatu de cualificatiune, și sa cunósca bine limb'a germána; iéra do- cumentele loru instruate în sensulu Sta- totulu organicu pâna la terminulu pre- fectu sa le tramiata subscribului.

Brasiovu în 28 Februaru 1874.

În contielegere cu comitetulu parochialu.

Ioanu Petricu,
protopopu.

(1—3)

Concursu.

Devenindu parochi'a Paclisi'a în pro- topresviteratulu Albei-Iuliei vacanta — se escrie concursu pâna în 2 Aprilie a. c.

Emolumentele suntu :

1. Venitele stolari indatinat.
2. Aratura 5 jug. și fenatiu 1 jug. 297⁰/₁₀₀.
3. Casa pentru locuintia se va in- chiriá din vistieri'a bisericiei, pâna cându cas'a parochiale, si alte supraedificate; precum si o parte de implantatiune a vinei se voru plati familiei, fostulu parochu.
4. Dela aprópe 200 parochiamie cáte 1 ferdela cucuruзу cu tuleulu, si 1 di de lucru.

Doritorii de a ocupá acésta paro- chia, au sa-si astérna suplicele instruate cu documintele recerute de prescisele „Statut. org.“ la subscribulu pâna la ter- minulu sensu indigitatu.

Alb'a-Iul'i'a 1 Martie 1874.

În contielegere cu comitetulu parochiale.

Alcs. Tordosianu,
protopresh. or. gr.

(1—3)